

# POLİS DÜŞMANI

87. Bölge Polisiyesi 1

Ed McBain

çev. Vefa Saygın Öğütle

Bu kitabın yayın hakkı PHOENİX YAYINEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayımlayıcısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

## **POLİS DÜŞMANI**

**87. Bölge Polisyesi 1**

**Ed McBain**

**Çeviren: Vefa Saygın Öğütle**

**Dizi Editörleri: Vefa Saygın Öğütle ve Özgür Budak**

**Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni: Gamze Uçak**

**Kapak Görseli: Edward Hopper'ın Room in New York tablosundan**

©Phoenix Yayınevi Tüm Hakları Saklıdır.

Haziran 2019, Ankara

**ISBN No: 978-605-9801-97-3**

**Phoenix Yayınevi-Ünal Sevindik**

Yayıncı Sertifika No: 11003

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay/Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

**e-posta: [info@phoenixkitap.com](mailto:info@phoenixkitap.com)**

**<http://www.phoenixyayinevi.com>**

**Baskı:**

Tarcan Matbaacılık Yayın. San.

Sertifika No: 25744

İvedik köy mah. İvedik cad. No: 417/ A

Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0312) 384 34 35

**Dağıtım:**

**Siyasal Kitabevi**

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0 (312) 419 97 81 pbx

Faks: 0 (312) 419 16 11

**e-posta: [info@siyasalkitap.com](mailto:info@siyasalkitap.com)**

**<http://www.siyasalkitap.com>**

# POLİS DÜŞMANI

87. Bölge Polisiyesi 1

Ed McBain



## TÜRKÇE BASKI İÇİN SUNUŞ

“Banyoda karınızın cesediyle karşılaştığınızda  
polise gidersiniz; petunyalar arasında ceset arayan  
yaşlı bir kadına değil.”

Ed McBain

Polisiye edebiyatının kökenleri İngiliz Viktoryen yazım üslubu ve sosyal arkaplanında kök salmıştır. Bu nedenle ilk örnekler genellikle şehirden uzak bir bağ evi ya da izole bir mekânda geçmekte, genellikle ayrıcalıklı tabakalardan gelen insanların yaşadığı trajediler olayı adeta bir bulmaca çözer gibi inceleyen zeki bir araştırmacı tarafından sonuca ulaştırılmaktadır. Bu araştırmacı sonunda topladığı verilerle üstün zekâsını kullanarak öyle bir açıklama yapar ki suçlu bile hayrete düşer ve dedektifin iradesine boyun eğer. Kapalı oda polisiyesi dediğimiz bu üslup uzun yıllar suç edebiyatının temel taşlarından olagelmıştır ve izlerini bugün de görmek mümkündür.

Kapalı oda polisiyesinin etrafında döndüğü gizemi daha modern ve sosyal gözlemci bir anlatı ile birleştiren kara polisiye ise daha çok 1940'ların çalkantılı ortamında doğmuş ve temelde öncüleri yeni yetme Amerikan şehirlerinde kök salmıştır. Kara polisiye Amerikan Gotiği, Alman Ekspresyonizmi ve Viktoryen üslubu sinik bir espri anlayışıyla birleştirerek suç

edebiyatını yeni çağın metropollerine yerleştirmektedir. Dashiell Hammett ve Raymond Chandler'ın karakterleri büyük umutlar ve parlak beklentilerle üstü örtülen kirli bir dünyanın içinde yolculuk eden, feleğin tokadını yemiş şövalyelerdir. Kara polisiye ile suç edebiyatı arka sokaklara ve bodrumlara taşınır. Dedektif, herkes yattıktan sonra ortaya çıkan ve kişiye rahatlatıcı ahlaki çözümler vermeyen bu dünyada belirli bir bakış açısını temsil eder. Bu tekinsiz dünyayı genellikle fazla içen, silah ve kavgadan korkmayan, kadınlarla sevgi nefret ilişkisi olan ancak hikâyenin sonunda ahlaki pusulasını korumayı başaran karakterin gözünden görürüz.

Kapalı oda polisiyesi ve kara polisiye birbirlerinden oldukça farklı üslup, sosyal arkaplan ve karakter gelişimi üzerine kurulu olsalar da onları birleştiren önemli bir nokta vardır. İki polisiye alt türünde de hikâye tek bir özel dedektif ya da araştırmacı etrafında döner. Elbette yan karakterler romana derinlik ve çeşitlilik katmak için kullanılır ancak büyük oranda bu eserler oldukça kendine özgü biçimde tasvir edilmiş tekil karakterler üzerinde yükselir. Dünyayı bu karakterlerin dünya görüşleri, korkuları, zekâları, zayıflıkları üzerinden görürüz. Söz konusu klasik üslubun temel başka bir ortak noktası ise polisin ve resmi görevlilerin adeta etkisiz karakterlere dönüşmesidir. Kahramanımıza ihtiyaç vardır çünkü polis olayı çözemez, ya da olay polise taşınmayacak kadar hassastır. Suça yönelik araştırma bürokratik prosedürler ötesinde kişisel, adeta liberal bir girişimdir.

Buna karşılık kökleri Wilkie Collins'in 1868 tarihli "The Moonstone" romanına kadar giden, temelde polisiye incelemeyi resmi makamların ve bu işten maaş alan insanların araştırma, kanıt toplama ve rutinleri üzerinden anlatan bir polisiye tipi de bulunmaktadır. *Polis prosedürel* diye tanımlanan bu romanlarda ise temelde suç dosyasının sıradan bir karakol ya da cinayet masasında hangi teknik detay ve süreçlerle ele

alındığına odaklanılır. Suçun kendisi egzotik niteliğini kaybeder, gizem yerini profesyonel sorumluluğa bırakır, zeki ve nüktedan ya da feleğin tokadını yemiş yalnız özel dedektif ise cinayet masası dedektifine dönüşür. Tahmin edilebileceği gibi erken dönem polis prosedürel edebiyatı büyük oranda gerçek suç edebiyatı ile kol kola ilerlemiş ve birbirine ilham vermiştir.

Başka bir açıdan bakıldığında bu yeni tarza polis romanı da denmektedir. Çünkü farklı noktalara ve uygulamalara odaklansalar da eserleri birleştiren temel eksen polis faaliyeti olarak ortaya çıkmaktadır. Polis romanı da kendi içinde farklı alt dallara ayrılmaktadır: Klasik form olan ve tek bir polis dedektifinin faaliyetleri etrafında dönen, onun zihinsel mücadelesine tanık olduğumuz romanlar; tek polis yerine bir karakoldaki ekibe odaklanan ve vakaların çözülmesi için ayrı zaman ve yerlerde çalışanlara (devriye polisleri, dedektifler, savcı, adli tabipler, psikiyatrlar vs) odaklanan romanlar; ve son olarak nispeten daha yeni bir form olan ve suç dâhilinde polisin hayatına, buhranlarına, saplantı ve korkularına odaklanan ruhsal gerilim romanları. Bunlar söz konusu edebiyatın genel çerçevesini oluşturdular.

20. yüzyılın ilk yarısında polis romanı üslubunun yapıtaşları tedrici olarak konmaya başlandı. Charles Dickens ve Wilkie Collins'in izinden giden yazarlar hem İngilizce literatürde hem de Kıta Avrupasında eserler verdiler. Lawrence Treat'in 1946 tarihli romanı "V as in Victim", Hillary Waugn'nun 1952 tarihli romanı "Last Seen Wearing" polis prosedürel tarzını modern edebiyata taşıdılar. Fransızca okunulan dünyada da edebiyatçılar, emekli dedektifler ve eski suçlular polis prosedürel üsluba benzer romanlarla popüler oldular. 19. yüzyılın ikinci yarısında Emile Gaboriau, Francois Vidocq Fransa'da oldukça ünlü yazarlar haline geldiler. Savaş yıllarında Georges Simenon yarattığı Komiser Maigret triplemesiyle suç muhabirliğinden gelme verimli ve sade yazma

tekniklerini modern bir suç anlatısıyla birleştiren uzun soluklu serisini yazmaya başladı.

Çağdaş polis prosedürel edebiyatının klasik formu ise 1950'li yıllarda Amerikan yazarları tarafından biçimlendirilmiştir. Söz konusu biçimlendirmenin miladı "87. Bölge" serisidir. 2. Dünya Savaşı sonrasında oldukça popüler olan *The Badge* ve *Dragnet* gibi dizilerde resmedilen gerçek suç hikâyelerinden etkilenen Steven Hunter, Ed McBain mahlası ile kurgusal bir New York kentinde sıradan bir karakolda görev yapan sıradan dedektiflerin öyküleri etrafında dönen bir suç roman serisini yazmaya başlamıştır. 1956'da yayımlanan ve şimdi Türkçe çevirisini okuyacağınız ilk kitap *Cop Hater*'ın başarısıyla devam eden seri, yazarın ölümüyle kesilen 60 yıllık bir ömre sahip olmuştur. Adından da anlaşılabilceği gibi "87. Bölge" serisi tek bir dedektif ve karaktere odaklanmaz. Suç dosyasının alınmasından itibaren soruşturmanın ihtiyaç duyduğu delil toplama, sorgulama, diğer resmi makamlarla koordinasyon, kırtasiye işleri karakol hiyerarşisi içinde dağıtılır. Mesele büyük oranda kişisel karakteristiğini kaybeder ve bürokratik prosedürler içinde eritilir. Romanların etrafında döndüğü birkaç dedektif vardır. Ancak bu dedektifler ne birer kurtarıcıdır ne de soruşturmaya kişisel tutkuyla bağlıdırlar. Çoğu zaman emir geldiğinde başka bir soruşturmaya da atanabilirler. Bu kişiler özellikle ilginç de değillerdir. Sözelimi cinayet masası dedektifi Steve Carella tutarlı, inatçı ve profesyoneldir. Bunun yanında silah kullanmayı pek beceremez ve suçlularla karşılaşmalarda aptalca hatalar da yapabilir. Hank Bush ise dedektif olmak için çok da beyine gerek olmadığını düşünmektedir. Sağlam bir dedektif olsa da Bert Kling tepkisel ve çekici bir adamdır. Bazen işi ile duygusal maceraları karıştırır ve kendini sonu çoğunlukla felakete biten ilişkilere sokar. İsmi ile yapılan esprilerden bıkmış olan Yahudi dedektif Me-



yer Meyer hantal zekâsını çalışkanlık ve güvenilirlikle telafi eden tipik bir aile babasıdır.

Şu ana kadar resmedilene bakıldığında polis prosedürel türünün kulağa pek de çekici gelmediği varsayılabilir. Bu son derece yanıltıcı bir izlenimdir. Tam tersine, sıradan dedektifleri sıradışı suçlar ve insanların dünyasıyla çarpıştıran metinlerin tuhaf bir çekiciliği vardır. Maaşlarını hak etmek için gündelik rutinlerini devam ettiren bu insanların hayatlarıyla empati kurarız ve onların gözünden modern şehrin karmaşık ilişkilerini gözlemlerken karakterle zaman içinde özdeşleşiriz. He ne kadar bu bir “iş” olsa da dedektiflerin suçla ilgilenirken gösterdikleri soğukkanlı inatçılık ve mesleki adanmışlık hem bu sıradan insanları bizim için ilginç karakterlere dönüştürür hem de roman içinde bir ahlaki alt anlatı oluşturur.

87. Bölge serisinin popülerliğinin arkasında Ed McBain’in usta yazarlığının yattığını da vurgulamak gerekir. Uzun yıllar muhabirlik yapan McBain kendisine verilen sınırlı alanda yazı vermeden gelen alışkanlığıyla mümkün olduğunca sade ve gösterişsiz bir anlatım tarzı belirlemiştir. Romanlarında genellikle okuyucunun elinden sıkıca tutup istediği yere çekmek yerine ustaca inşa edip yan yana koyduğu betimlemeler ve karakter ipuçları ile bize rehberlik eder. Böylece 87. Bölge romanlarına hâkim olan duru ancak bir o kadar çekici anlatım biçimi ortaya çıkar. Ed McBain 87. Bölge’de her ne kadar zaten yerleşik olan polis romanını takip etse de onu daha sonraki on yıllarda hala çekici yapacak olan bir anlatı yapısı da inşa eder. Klasik polisiyede alışageldiğimiz suç, delil, bulmaca, çözüm ve yüzleşme döngüsü eserlerinde istikrarlı bir şekilde tekrarlanmaz. Tam tersine bazı romanlarda delil eksikliği yüzünden dedektifler aynı fasit daire içinde dönüp durdukları gibi bazı romanlar ise bütün bürokratik sisteme ve profesyonel çabaya rağmen tuhaf rastlantılar sonucu çözüme kavuşurlar. Polisiye tarzında yerleşmiş olan rasyonel zinciri eğip büken Ed McBain

karşımıza oldukça atmosferik, bazen psikodramaya yaklaşan bir anlatım yapısı çıkarır. Her ne kadar Ed McBain bu anlatım yapısını derin bir politik ve sosyal eleştiri ile desteklemese de edebi arkaplan oradadır. Bu nedenle geçtiğimiz yarım yüzyılda modern polisiye literatüründe öne çıkan ve suçun kendisini çözülmeyi bekleyen bir bulmaca yerine ruhsal, politik ya da kültürel bir analizin etrafında inşa edildiği bir muamma olarak kuran eserler McBain'in 87. Bölge serisinde inşa ettiği anlatı biçimini miras almışlardır.

Özetlemek gerekirse 87. Bölge kısa zamanda başka polisiye yazarlarına ve edebiyat dallarına da ilham veren bir çerçeve oluşturmuştur. Karakol etrafında dönen suç hikâyelerini anlatan TV dizileri, gerçek suç belgeselleri ile birlikte tür Amerikan bağlamının dışına da taşınmıştır. 87. Bölge'nin kendisi uzun soluklu bir dizi olarak ekrana aktarıldığı gibi 1970'lerin popüler TV dizisi *Police Story* de ondan ilham almıştır. Akira Kurosawa'nın 1963 tarihli *High and Low* filmi Tokyo'da geçen bir 87. Bölge adaptasyonudur. 1960'lı yıllarda McBain'in polis prosedürel üslubunu derin bir politik anlatıyla birleştiren Maj Sjöwall ve Per Wahlöö, bugün dahi İskandinav suç edebiyatının dedektif arketipi olan depresif profesyonel Martin Beck'i yaratmışlardır. Suçu daha geniş bir perspektiften ele alan; bazen savcı dedektif ilişkisine odaklanan, bazen de doğrudan delil toplama ve kanıtlama prosedürlerini merkeze alan roman, hikâye ve diziler McBain'in sıradan şeyleri ilginç kılan duru anlatısına çok şey borçludurlar.

Özgür Budak